

КАФЕДРА ОБЛІКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

**ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»**

(з нагоди 70-річчя)

Кафедра обліку підприємницької діяльності є одним з локомотивів обліково-аналітичної науки, сприяє формуванню нових напрямів економічної освіти та науки в Україні. Провідними фахівцями кафедри започатковано перші наукові бухгалтерські школи П.П. Німчинова, А.М. Кузьмінського, М.В. Кужельного, що є найважливішою особливістю наукової та освітньої діяльності кафедри. Внесок засновників кафедри багатьох поколінь науково-педагогічного персоналу, співробітників, випускників, докторантів, аспірантів і студентів кафедри забезпечив становлення і розвиток теорії, методології та організації обліку, аналізу та аудиту в життя України.

Кафедра бухгалтерського обліку, так називалась нинішня кафедра обліку підприємницької діяльності, мала майже сорокалітню передісторію. Тоді, в далекому 1906 році, завдяки наполегливості ділових кіл і професорсько-викладацької спільноти, в умовах розвитку капіталістичних відносин, в царській Росії в Києві були створені 4-річні Вищі комерційні курси. Відтоді і починається підготовка (поряд з підготовкою комерційних кореспондентів, товарознавців, викладачів комерційних дисциплін для початкових і середніх комерційних шкіл та училищ) фахівців з бухгалтерського обліку. Раніше така підготовка здійснювалася на теренах Росії лише в Москві і Петербурзі. На Київських вищих комерційних курсах підготовка фахівців велась не тільки для Києва, але і для всього півдня Росії.

Потреба в фахівцях економічного профілю зростала. Попит у висококваліфікованих спеціалістах-економістах викликаний розвитком залізничного транспорту, внутрішньої і зовнішньої торгівлі, банківської і страхової справ вже не могли задовольнити різні комерційні курси і школи та училища. Виходячи з необхідності організації наукової системи підготовки висококваліфікованих кадрів, 4 липня 1908 року Київські вищі комерційні курси було перетворено на Київський комерційний інститут, який через 4 роки, 3 червня 1912 року, набув статусу Київського державного комерційного інституту.

З початком Великої вітчизняної війни частина студентів і персоналу добровільно або за призовом пішла на фронт, частина працювала на будівництві оборонних споруд, а решта персоналу була евакуйована до Іркутська та Ташкента, де вони працювали в тамтешніх фінансово-економічних інститутах.

Після евакуації (Іркутськ та Ташкент) інститут повернувся до Харкова, а в 1944 році повернувся в Київ і одержав назву Київського фінансово-економічного інституту, який розташувався по вул. Андріївській, 2 в приміщенні фінансово-економічного технікуму.

Саме тоді, 70 років тому, в 1944 році в Київському фінансово-економічному інституті (так тоді називався наш університет) була створена, одночасно з іншими базовими кафедрами (політекономії, фінансів, грошового обігу і кредиту, економічної географії, статистики, математики, іноземних мов, галузевих економік) кафедра бухгалтерського обліку. Протягом 70-річної своєї історії вона була і є однією з найбільших кафедр університету.

Змінювалися часи, розвивалась економіка Радянського Союзу і незалежної України, і разом з цим, змінювались напрямки, зміст діяльності кафедри і її назви: кафедра бухгалтерського обліку (1944–1977 р.), кафедра бухгалтерського обліку в промисловості (1977–1986р.), кафедра обліку, контролю і аналізу господарської діяльності в промисловості (1986–1992 р.), кафедра обліку та аудиту в промисловості (1992–2000 р.), кафедра обліку в промисловості (2000–2003 р.), а з 2003 року і до теперішнього часу – кафедра обліку підприємницької діяльності.

Протягом двох років, з моменту заснування, кафедру очолював к.е.н., доцент М.Г. Цюпа, а потім, біля 30 років очолював відомий і шанований спеціаліст і педагог д.е.н., професор П.П. Німчинов (1946–1975 р.), потім кафедру очолювали д.е.н. професор Ю.А. Литвин (1975–1977р.), А.М. Кузьмінський (1978–1995р.), М.В. Кужельний (1995–2009р.). З вересня 2009 року і до теперішнього часу очолює вихованець університету д.е.н., професор М.І. Бондар.

Протягом всього періоду діяльності кафедри перед нею стояли різні конкретні завдання, вирішувались окремі проблеми, змінювались назви кафедри і її завідувачі, змінювався викладацький склад але завжди основним завданням кафедри була підготовка для народного господарства країни фахівців високої кваліфікації у сфері бухгалтерського обліку, аналізу, контролю і аудиту.

Підготовка фахівців здійснювалася на денній, вечірній і заочній формах навчання.

В перші післявоєнні роки кількість студентів була незначною, але ситуація значно змінилася з введенням в експлуатацію 1958 році нового і основного корпусу інституту (проспект Перемоги, 54-1).

Протягом перших 20 років свого існування на кафедрі викладались не тільки суто облікові навчальні дисципліни, а й економічний аналіз господарської діяльності. В той час на кафедрі працювали відомі серед бухгалтерської спеціальності вчені і педагоги: к.е.н., доценти М.Г. Цюпа, П.П. Німчинов, І.І. Каракоз, П.М. Козлов, Є.В. Долгополов, Ю.В. Самусь, О.Д. Шмігель, С.П. Куценко, Ю.Я. Литвин, Л.В. Жилкіна, Й.М. Лучинський, О.Г. Лихварь, В.А. Півторадня, В.М. Годун.

В цей період члени кафедри вирішували цілу низку проблем з удосконалення обліку в народному господарстві і навчальному процесі, зокрема, впровадження журнально-ордерної форми обліку в промисловості, сільському господарстві, будівництві, механізації обробки облікової інформації на базі перфораційної техніки і формування таблично-перфораційної форми обліку, формування нових підходів до визначення предмету і методу бухгалтерського обліку.

З початку 60-х років зростала кількість студентів за спеціальністю «бухгалтерський облік» і розширювався колектив кафедри.

Працювати на кафедру прийшли: А.М. Кузьмінський (після аспірантури в 1963 році, згодом д.е.н., професор і завідувач кафедри), а також відомі в країні спеціалісти – практики і вчені М.Г. Чумаченко (згодом д.е.н., професор, академік НАН України), О.С. Бородкін (згодом д.е.н., професор), Н.М. Грабова, (згодом к.е.н., доцент і автор декількох навчальних посібників і підручників), М.Г. Білуха (д.е.н., професор).

В ці роки викладацький склад кафедри поповнився за рахунок власних випускників: В.І. Єфіменка (к.е.н., професор, багаторічний декан обліково-економічного факультету), В.Г. Лінник (д.е.н., професор і завідувач кафедри обліку і аналізу в

АПК – 1965 р.), В.М. Добровський (к.е.н., професор, заступник завідувача кафедри – 1965 р.), Р.Т. Джога (згодом к.е.н., професор – 1965 р.), В.В. Бабіч (к.е.н., професор – 1967 р. (після аспірантури), а пізніше на кафедрі почали працювати В.В. Сопко (д.е.н., професор) і Є.І. Свідерський (к.е.н., професор).

В ці роки в народному господарстві країни стала проблема підвищення ефективності управління підприємствами для цього потрібна була більш оперативна, достовірна і повна аналітична інформація і тому виникла необхідність виділення із кафедри бухгалтерського обліку в окремий структурний підрозділ кафедри економічного аналізу (1964 р.). Це було також пов'язано з великою чисельністю кафедри бухгалтерського обліку, що викликало деякі труднощі в управлінні нею.

З початку 60-х років і понад двадцять років поспіль членами кафедри велась науково-дослідна робота з удосконалення і впровадження в практику промислових, сільськогосподарських і будівельних підприємств принципів і положень нормативного методу обліку затрат і калькулювання собівартості продукції.

Колектив кафедри розростався, поглиблювалися галузеві підприємства, зростали вимоги до облікової інформації і в 1977 році із базової кафедри виділились в окремий структурні підрозділи: кафедра економічного аналізу, яку очолив д.е.н., професор Каракоз І.І. і кафедра обліку в сільському господарстві, яку очолив д.е.н., професор Литвин Ю.Я.

В 70-80-ті роки колектив кафедри значну увагу приділяв проблемі вдосконалення організації бухгалтерського обліку і науковій організації праці облікового персоналу підприємств промисловості. Саме тоді на кафедрі розпочали читання навчальної дисципліни «Організація бухгалтерського обліку і контролю, а доцент О.Д. Шмігель видав, вперше в Україні, навчальний посібник з грифом МОН «Організація бухгалтерського учета в промисленности» (1972 р.).

З початку 80-х років члени кафедри зосередили свої сили на проблемі автоматизації обробки облікової інформації, зокрема, створення АРМ-бухгалтера і автоматизованих систем управління підприємством і галузей промисловості. Ці ж технології впроваджувались і в навчальний процес. В 90-х роках колектив кафедри значно поповнився молодими спеціалістами, в основному випускниками обліково-економічного факультету, а також за рахунок аспірантів кафедри і викладачів.

На початку 90-х років в Україні з'явилися і почали стрімкорозширюватись аудиторські послуги і була створена Аудиторська палата України, а д.е.н., професори Кузьмінський А.М. і Сопко В.В. стали членами Президії Аудиторської палати, а значна кількість викладачів кафедри – сертифікованими аудиторами.

В 1994 році за безпосередньої участі професора Кузьмінського А.М. почав видаватись перший в Україні фаховий науково-практичний журнал «Бухгалтерський облік і аудит», засновником і першим головним редактором якого був А.М. Кузьмінський. Перший номер журналу вийшов у січні 1994 року, авторами статей у якому були і члени кафедри. Журнал набув великої популярності не тільки в Україні, але і в країнах близького зарубіжжя.

З початку 2000-х років в університеті продовжувався процес вдосконалення системи підготовки студентів за рівнями «спеціаліст», «бакалавр», «магістр» і виникла необхідність структуризації навчальних підрозділів і тому в 2000 році із кафедри бух обліку в промисловості були виділені: кафедра аудиту, яку очолив член діючої кафедри д.е.н., професор В.П. Завгородній, в 2003 році – кафедра бухгалтерського обліку, яку очолив випускник кафедри д.е.н., професор Ю.М. Кузьмінський, 2009 році – кафедра міжнародного обліку і аудиту, яку очолила також випускник кафедри д.е.н., професор О.М. Галенко. Таким чином базова кафедра бухгалтерського обліку стала «матір'ю» п'яти нових кафедр університету.

Продовж усіх років своєї діяльності колектив кафедри на перший план ставив підвищення якості підготовки студентів шляхом застосування нових технологій чи тання лекцій і проведення практичних занять і 100 відсоткового методичного забезпечення навчальних дисциплін. Так, студенти забезпечені в

повному обсязі необхідними бланками первинних документів, облікових реєстрів, формами фінансової звітності. На кафедрі практикується проведення кафедральних і між кафедральних тренінгів. До навчальних планів включаються сучасні навчальні дисципліни з обліку і аудиту, що покращують якість підготовки фахівців.

Поряд з навчальним процесом науково-педагогічний склад кафедри постійно працює над розвитком теорії, методології та практики бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту, результати досліджень реалізуються пропозиціях щодо вдосконалення нормативної бази з регулювання системи бухгалтерського обліку в Україні.

Кафедра забезпечує підготовку фахівців найвищої кваліфікації шляхом функціонування аспірантури та докторантури. За ці роки було підготовлено і захищено понад 150 кандидатських та 20 докторських дисертацій. Результати наукових досліджень реалізуються шляхом видання монографій, розробки проектів нормативно-правових актів з питань обліку, аналізу та аудиту, а також впровадження в практику діяльності різних підприємств і організацій.

Колективом кафедри підготовлено та видано десятки підручників і навчальних посібників з грифом МОН України, близько 30 монографій та сотні опублікованих фахових статей.

Особливою гордістю кафедри є її випускники, кількість яких налічує уже понад 20 тисяч, що працюють в органах державного управління, керівниками, головними бухгалтерами, аудиторами.

Колектив кафедри обліку підприємницької діяльності і далі продовжує працювати на задоволення потреб народного господарства України в фахівцях високої кваліфікації у сфері бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту.

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

**Бухгалтерський
облік і аудит**

Перше професійне
видання в незалежній
Україні

Журнал визнако ВАК України як
професійне видання з бухгалтерського обліку та аудиту
(постанова Президії ВАК від 22.12.2010 р. № 1-05/8)

Передплатні індекси
у каталозі періодичних
видань ДП "Преса"

українською
мовою **74053**

**Двадцять
років з
читачам!**

